

WYROBY PRZEMYSŁU SPOŻYWCZEGO	N O R M A B R A N Ż O W A	BN-86
	Tłuszcze roślinne jadalne Metody badań	8050-30
	Spektrofotometryczne oznaczanie barwy ogólnej olejów	Grupa katalogowa 1269

1. WSTĘP

1.1. Przedmiot normy. Przedmiotem normy jest oznaczanie barwy ogólnej ciekłych surowych, bielonych i rafinowanych olejów przez pomiar absorbancji przy dwóch długościach fali: $\lambda = 460$ nm i $\lambda = 666$ nm.

1.2. Zakres stosowania normy. Normę należy stosować do ciekłego surowego, bielonego i rafinowanego oleju rzepakowego, sojowego i słonecznikowego.

2. METODA OZNACZANIA

2.1. Zasada metody polega na pomiarze absorbancji rozcieńczonych próbek olejów przy długości fali $\lambda = 460$ nm charakterystycznej dla grupy barwników karotenoidowych i przy długości fali $\lambda = 666$ nm charakterystycznej dla grupy barwników chlorofilowych oraz zsumowaniu znalezionych wartości i pomnożeniu przez 1000.

2.2. Aparatura i przyrządy

- Kolorymetr spektralny Spekol 11 z przystawką Ek-1 i zewnętrznym stabilizatorem napięcia.
- Suszarka elektryczna z termoregulacją.
- Suszarka próżniowa.
- Kuwety szklane o długości drogi optycznej 1 cm.
- Probówki ze skalą z doszlifowanym korkiem pojemności $15 \div 20$ cm³.
- Pipety do pobierania próbki.
- Tryskawka z polietylenu pojemności 250 cm³.
- Kolba pomiarowa pojemności 100 cm³.
- Cylinder pomiarowy pojemności 20 cm³.

2.3. Odczynniki i roztwory

- Siarczan niku $\text{NiSO}_4 \cdot 7\text{H}_2\text{O}$ cz.d.a.
- Siarczan kobaltu $\text{CoSO}_4 \cdot 7\text{H}_2\text{O}$ cz.d.a.
- Czterochlorek węgla CCl_4 cz.d.a.
- Woda destylowana.
- Kwas solny HCl cz.d.a., roztwór wodny mol/dm³.
- Roztwór wzorcowy do kalibracji kolorymetru: do kolby pomiarowej wg 2.2h), odmierzyć 11,5 cm³ wodnego roztworu kwasu solnego wg poz. e) rozpuścić 4,7 g siarczanu niku i 3,1 g siarczanu kobaltu. Dopełnić wodą destylowaną do 100 cm³. Roztwór sporzą-

dzać co najmniej na jeden dzień przed pomiarem. Roztwór przechowywany w temperaturze pokojowej ($20^\circ\text{C} \pm 2$) zachowuje trwałość przez 3 miesiące.

2.4. Przygotowanie szkła. Kuwety myć ciepłą wodą z dodatkiem detergentu, płukać dokładnie CCl_4 i bardzo dokładnie osuszać do każdego pomiaru.

2.5. Pobieranie próbki — wg PN-85/A-86910.

2.6. Przygotowanie próbek. Jeżeli próbka w temperaturze $20^\circ\text{C} \pm 2$ nie jest całkowicie klarowna, należy podgrzać ją w suszarce elektrycznej w temperaturze 50°C do uzyskania całkowitej klarowności. W przypadku widocznych zanieczyszczeń, próbkę przefiltrować. Próbki bardzo mocno zawodnione należy suszyć w suszarce próżniowej wg PN-73/A-86912. Stosowanie bezwodnego siarczanu sodowego do osuszania próbek jest niedopuszczalne.

2.7. Wykonanie oznaczenia

2.7.1. Kalibracja kolorymetru. Włączyć aparat i nagrzewać 15 min przed przystąpieniem do wykonywania pomiaru. Ustawić szczelinę na minimalny przepływ światła oraz na niebieskoczułą fotokomórkę. Badać transmitancję roztworu wzorcowego przygotowanego wg 2.3f) w kuwecie wg 2.2d), wobec CCl_4 w temperaturze $20^\circ\text{C} \pm 2$. Jeśli aparat jest prawidłowo wyregulowany daje odczyty transmitancji wg tabl. 1.

Tablica 1

Długość fali λ , nm	Transmitancja, T
439	51,4 $\pm 0,3$
512	26,9 $\pm 0,5$
581	73,3 $\pm 0,3$

Pomiar transmitancji z zastosowaniem dwóch kuwet zawierających próbkę zerową i badany roztwór wzorcowy nie powinien się różnić więcej niż 0,5 T.

2.7.2. Pomiar roztworów badanych

a) Pomiar absorbancji grupy barwników karotenoidowych. Do próbki szklanej wg 2.2e), odmierzyć 5 cm³ rozpuszczalnika CCl_4 , dodać 1 cm³ badanej próbki o temperaturze $20^\circ\text{C} \pm 2$ i całość uzupełnić do 11 cm³ rozpuszczalnikiem CCl_4 . Roztwór wymieszać, przenieść do kuwety wg 2.2d). Mierzyć absorbancję roztworu przy długości fali $\lambda = 460$ nm, używając fotokomórki

Zgłoszona przez Instytut Przemysłu Mięsnego i Tłuszczowego
Ustanowiona przez Dyrektora Instytutu Przemysłu Mięsnego i Tłuszczowego dnia 1 września 1986 r.
jako norma obowiązująca od dnia 1 lutego 1987 r.
(Dz. Norm. i Miar nr 16/1986, poz. 33)

niebieskoczulej, wobec CCl_4 . Wykonać trzykrotny pomiar badanego roztworu z dokładnością do 0,001, za każdym razem używając czystej kuwety; obliczyć średnią arytmetyczną.

b) **Pomiar absorbancji grupy barwników chlorofilowych.** Do próbki szklanej wg 2.2e) odmierzyć 3 cm^3 rozpuszczalnika CCl_4 oraz 3 cm^3 badanej próbki o temperaturze $20^\circ\text{C} \pm 2$. Roztwór wymieszać, przenieść do kuwety wg 2.2d). Mierzyć absorbancję roztworu przy długości fali $\lambda = 666 \text{ nm}$, używając fotokomórki czerwonooculej, wobec CCl_4 . Wykonać trzykrotny pomiar badanego roztworu z dokładnością do 0,001, za każdym razem używając czystej, suchej kuwety; obliczyć średnią arytmetyczną.

2.8. Obliczanie wyników badania. Barwę ogólną (B) badanej próbki obliczyć wg wzoru

$$B = 1000 (A_{460} + A_{666})$$

A_{460} — zmierzona wartość absorbancji badanej próbki o rozcieńczeniu 1:10, przy długości fali $\lambda = 460 \text{ nm}$,

A_{666} — zmierzona wartość absorbancji badanej próbki o rozcieńczeniu 1:1, przy długości fali $\lambda = 666 \text{ nm}$,

1000 — współczynnik przeliczeniowy wynikający z dokładności pomiaru.

2.9. Wynik końcowy

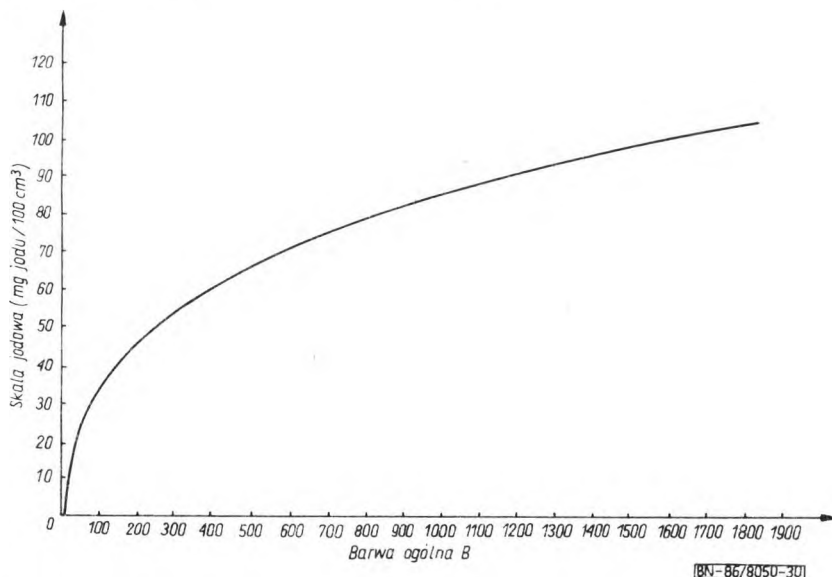
a) **Powtarzalność metody.** Za wynik należy przyjąć średnią arytmetyczną co najmniej dwóch równoległych oznaczeń wykonanych zgodnie z 2.7, których wartość różnicy barwy ogólnej B nie przekracza danych wg tabl. 2.

Tablica 2

Rodzaj oleju	Wartość barwy ogólnej (B)	Dopuszczalna różnica
Rzepakowy	do 50	3
	do 50 do 500	5
	powyżej 500	10
Sojowy	do 40	3
	od 40 do 300	4
	powyżej 300	3
Słonecznikowy	do 20	2
	od 20 do 100	3
	powyżej 100	5

b) **Odtwarzalność metody.** Średnia wyników dwóch równoległych oznaczeń wykonanych w różnych laboratoriach nie powinna różnić się więcej niż o 50%.

c) **Współzależność metody spektrofotometrycznej z metodą wizualną.** W przypadku stosowania metody wizualnej za pomocą skali jodowej wg PN-84/C-04534/02 ustalić współzależność wyników wg rysunku.

Zależność intensywności zabarwienia olejów wyrażona w skali jodowej i jednostkach barwy ogólnej B

K O N I E C

INFORMACJE DODATKOWE

1. **Instytucja opracowująca normę** — Instytut Przemysłu Mięsnego i Tłuszczowego, Warszawa.

2. Normy związane

PN-85/A-86910 Tłuszcze roślinne jadalne. Pobieranie próbek

PN-73/A-86912 Tłuszcze roślinne jadalne. Metody badań. Oznaczanie zawartości wody i substancji lotnych

PN-84/C-04534/02 Analiza chemiczna. Oznaczanie barwy produktów chemicznych za pomocą skali jodowej

3. Normy zagraniczne

Francja NF-T 60-224 Corps gras d'origines animale et végétale. Détermination spectrophotométrique de la couleur

4. **Autor projektu normy** — mgr inż. Małgorzata Jerzewska — Instytut Przemysłu Mięsnego i Tłuszczowego, Warszawa.